

Op het Plateau de Beille werden vele honderden Distelvlinders trekkend naar het noordoosten waargenomen.

FOTO: THEO DE JONG

Massale trek over Pyreneeën

De Distelvlinder (*Cynthia cardui*) is één van de bekendste trekvlinders van ons land en in tal van jaren een vrij gewone verschijning. Hij kan de Nederlandse winters echter niet overleven. De in het voorjaar verschijnende vlinders zijn nakomelingen van vlinders die zich in zuidelijk Europa hebben voortgeplant en helemaal hierheen zijn gevlogen. De binnenkomst in Nederland verloopt meestal weinig opvallend. Hoe anders dat in Zuid-Europa kan zijn konden we in de tweede week van juni in de Pyreneeën aanschouwen.

Het aantal in Nederland waargenomen Distelvlinders wisselt van jaar tot jaar. Soms verschijnen ze al in april, maar het merendeel verschijnt in de loop van mei,

juni of nog later. Bepalend voor het aantal in Nederland verschijnende Distelvlinders lijken het voortplantingssucces in Zuid-Europa én vooral de weersomstandigheden in het voorjaar te zijn. Bij aanhoudende zuidenwind en hoge temperaturen kunnen veel vlinders Nederland bereiken.

Duizenden Distelvlinders

Op 10 juni 1996 waren we op het 'Plateau de Beille' in de Pyreneeën. Dit plateau ligt een kilometer of 10 ten westen van Ax-les-Thermes op een hoogte van een kleine 2000 meter. Het plateau bestaat vooral uit schrale graslanden en open dennenbossen en wordt hier en daar doorsneden door kleine beekjes. Ten tijde van ons bezoek bedroeg de temperatuur ongeveer 20°C, was het onbewolkt en waaide er een zwakke zuidelijke wind.

Bij het station vielen ons de vele noordoost vliegende Distelvlinders al op. Een telling van 20 minuten (12.40 - 13.00 uur) van een strook van 30 m grasland leverde 200 Distelvlinders op, allemaal in noordoostelijke richting vliegend!

Even later werd weer een telling uitgevoerd, nu op een zuidwest - noordoost liggend bospad. Op het bospad trad enige stuw- ing op doordat het bospad zich iets versmalde. In 5 minuten (13.25 tot 13.30) werden op het bospad 105 Distelvlinders,

drie Kolibrivlinders (*Macroglossum stellatarum*) en één Gele luzernevlinder (*Colias hyale*) geteld die allemaal naar het noordoosten vlogen. 105 Distelvlinders in 5 minuten is 1260 Distelvlinders per uur en dat over een strook van 20 m breedte. Niet alleen over het pad, maar ook tussen de bomen vlogen vele vlinders naar het noordoosten.

Miljoenen Distelvlinders moeten in 1996 over de Pyreneeën zijn gevlogen.

FOTO: HERMAN BERKHOUDT

De vlieghoogte liep uiteen van minder dan één meter tot ongeveer 5 meter. Alle vlinders vlogen zeer snel en rechtlijnig. Om te kijken hoe vast de trekrichting was, werden na de telling 10 vlinders met een vlinternet gevangen. Van de gevangen dieren werden vier een aantal keren rondgedraaid om ze te 'verwarren'. Na loslaten zetten alle niet 'verwarde' vlinders onmiddellijk hun tocht in de goede richting voort. Ook twee 'verwarde' vlinders deden dat. De andere twee vlogen eerst twee meter richting zuidwest om dan onmiddellijk om te keren en verder te gaan in noordoostelijke richting!

Op het bospad werden buiten de teltijd ook nog één Atalanta (*Vanessa atalanta*) en minimaal 5 Kolibrivlinders trekkend richting noordoost waargenomen.

Later op de dag werd de trek geleidelijk minder. Van 15.25 tot 15.30 uur werd op dezelfde plaats op het bospad weer een telling uitgevoerd. Nu werden in 5 minuten nog maar (sic) 40 Distelvlinders geteld. Hun trekgedrag was gelijk aan 13.30 uur, snel en rechtlijnig richting noordoost.

Geen eenmalig fenomeen

Deze gigantische trek speelde zich niet alleen op het Plateau de Beille af, maar in ieder geval in een groot deel van de Pyreneeën tussen Ax-les-Thermes en

Lourdes, een afstand van circa 160 km. En niet alleen op 10 juni, maar in ieder geval van 8 tot en met 15 juni. Op 11 juni werden bijvoorbeeld op de grens tussen Spanje en Frankrijk, op een hoogte van 2270 meter vele tientallen Distelvlinders, tezamen met minimaal 10 Oranje luzernevlinders (*Colias croceus*) en twee Resedawitjes (*Pontia daplidice*) gezien die over de sneeuw in noordelijke richting trokken. Gezien de vaste trekrichting en de waarnemingen op de passen waren alle vlinders afkomstig uit gebieden ten zuiden van de Pyreneeën!

De eerste trekkende vlinders werden in ieder geval vanaf 9 uur 's morgens gezien. Aan het eind van de middag, zo is onze indruk, viel de trek stil en bezochten de Distelvlinders bloemen om nectar te drinken. Dat hadden ze dan ook wel verdiend na circa 7 uur hard doorvliegen.

Bij ons onderkomen in Montesquieu Volvestre waren iedere namiddag en avond een tiental Distelvlinders in de tuin aanwezig. Onduidelijk was het of het trekkers dan wel standvlinders waren. Het gedrag dat ze vertoonden deed denken aan 'territorium-gedrag'. Het leek of ze een stukje van het gazon tegen soortgenoten en andere vlindersoorten verdedigden. Tussendoor werd druk op allerlei bloemen in de tuin gefourageerd. Zo'n 'stukje gazon' dat werd verdedigd was veelal niet groter dan enkele vierkante meters.

De trek zal niet overal zo massaal zijn geweest als op het Plateau de Beille, maar gezien onze waarnemingen en de weersomstandigheden moeten in de eerste en tweede week van juni een onnoemelijk aantal trekvlinders, waaronder vele miljoenen Distelvlinders, de Pyreneeën zijn overgestoken en zich verder noordwaarts hebben gegeven.

Voor ons was het een onvergetelijk schouwspel zoveel Distelvlinders zo gericht te zien trekken.

Summary

The Painted Lady (*Cynthia cardui*) is a migratory butterfly which is found each year in the Netherlands in varying numbers, depending on its reproduction in the Mediterranean countries and on the weather conditions. During a spring holiday in the Pyrenees, an impressive migratory flight of countless Painted Ladies was seen. The butterflies were all heading in a northeasterly direction.